Zpráva pro DGVT o nových iniciativách v odborném vzdělávání (za období 2.pol. roku 2007)

Česká republika

Strategie celoživotního učení

V červenci 2007 schválila Vláda ČR dokument Strategie celoživotního učení. Česká republika tak splnila doporučení Rady ministrů pro vzdělávání, které zadalo členským státům EU zhodnotit současný stav celoživotního učení a vypracovat strategii do budoucna. Dokument strategie celoživotního učení ČR se týká počátečního i dalšího vzdělávání. Obsahuje zejména analýzu současného stavu (vč. SWOT analýzy) a vytyčuje hlavní strategické směry pro rozvoj celoživotního učení, kterými jsou: uznávání/prostupnost (vč. uznávání výsledků neformálního a informálního učení), rovný přístup, funkční gramotnost, soulad nabídky vzdělávání s potřebami trhu práce, stimulace poptávky po vzdělávání, zajišťování kvality vzdělávání a rozvoj informačních a poradenských služeb. Jednotlivé směry jsou podrobněji rozepsány do podoby obecně formulovaných opatření, jejichž prostřednictvím by měly být cíle naplňovány. Dokument obsahuje i naznačení provázanosti navržených cílů s prioritami operačních programů České republiky na období 2007-2013.
V současné době Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy spolu s dalšími ministerstvy, odbornými institucemi a sociálními partnery pracuje na implementačním plánu Strategie, který bude konkretizovat kroky a postup uvedení jednotlivých opatření do praxe. Implementační plán by měl být předložen Vládě do konce roku 2008. Vlastní implementace Strategie by měla probíhat v letech 2009-2015.
Dokument Strategie celoživotního učení v angličtině je k dispozici na stránkách Ministerstva školství: http://www.msmt.cz/uploads/Strategy_LLL_eng_final.pdf.

Schválení zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání a příprava jeho implementace

Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání) byl schválen v roce 2006 s účinností od 1. 8. 2007.
Je pojat tak, aby motivoval dospělou populaci v České republice k dalšímu vzdělávání, rozšířil možnosti jednotlivců získat novou kvalifikaci a zlepšit uplatnitelnost na trhu práce a zlepšil reakci vzdělávacího systému na potřeby trhu práce.
Kromě toho, že legislativně zakotvuje Národní soustavu kvalifikací (NSK), zákon vymezuje nebo upravuje zejména tyto oblasti:

- systém ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání,
- kvalifikace,
- kvalifikační standardy pro dílčí kvalifikace,
- hodnoticí standardy pro dílčí kvalifikace,
- pravidla týkající se autorizace a autorizovaných osob,
- práva a povinnosti účastníků systému uznávání (ověřování) dalšího vzdělávání,
- odpovědnost za systém uznávání výsledků dalšího vzdělávání.

Po schválení zákona probíhala příprava na zahájení jeho účinnosti. Klíčové byly aktivity svěřující k vymezení a částečnému naplnění Národní soustavy kvalifikací, která bude hlavním nástrojem praktické realizace zákona. Současně probíhala i příprava prostředí pro praktické uplatnění a využívání zákona, zejména intenzivní komunikace všech zainteresovaných partnerů, která vyústila do přípravy nezbytných prováděcích vyhlášek a dalších podzákonných norem.

Pro účely zákona bude NSK reprezentována Národním registrem kvalifikací, jenž je definován jako " veřejně přístupný registr úplných a dílčích kvalifikací, udělovaných, rozlišovaných a uznávaných v ČR". NSK se stane důležitým článkem mezi počátečním a dalším (celoživotním) vzděláváním.

NSK rozlišuje úplné a dílčí kvalifikace, popisuje vztahy mezi nimi a určuje kvalifikační a hodnoticí standardy pro dílčí kvalifikace (uspořádané a strukturované popisy jednotlivých kvalifikací a metod k ověření požadovaných znalostí, dovedností a kompetencí u jednotlivců).

Rozvoj NSK umožní zaměstnavatelům "informovat o svých požadavcích" směrem k cílům a obsahu vzdělávání. NSK podpoří srozumitelnost, transparentnost a srovnatelnost kvalifikací a jim odpovídající znalosti, dovednosti a kompetence.

Má-li celý systém fungovat, je nutné, aby měl důvěru zaměstnavatelů. Za tím účelem jsou pro jednotlivá odvětví ustavovány tzv. sektorové rady (v současnosti je jich 18) složené z reprezentantů zaměstnavatelů, tj. zejména zaměstnavatelských a profesních svazů, cechů, komor, asociací. Zpracované standardy jsou v sektorových radách projednávány, posuzovány a poté upravovány. Pak jsou předkládány ke schválení autorizujícím orgánům, Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchově a Národní radě pro kvalifikace.

Požadavky na udělení autorizace jsou specifikovány zákonem č.179/2006 Sb., další podmínky pak detailně popisují hodnoticí standardy dílčích kvalifikací. Další specifikace jsou také v kompetenci autorizujících orgánů. Velmi důležitá je odborná způsobilost autorizovaných osob. Hodnoticí standardy určují požadavky na jejich odborné kompetence, např. požadavky na úroveň dosaženého vzdělání a délku praxe. Autorizující orgány mají právo určit případné další požadavky.

Zatím prošlo všemi těmito schvalovacími procesy prvých 37 dílčích kvalifikací, které jsou z oblasti gastronomie, hotelnictví a potravinářství. Pro ně nyní žádají prví zájemci o udělení autorizace. Až je získají, budou s k nim občané moci hlásit k vykonání zkoušek. Celkově jsou připravené návrhy standardů pro cca 90 úplných a 300 dílčích kvalifikací.

Navržení Národní soustavy kvalifikací a mechanismů s ní spojených i její částečné naplnění bylo (dílčím) cílem realizace dvou systémových projektů MŠMT.

V projektu *Rozvoj Národní soustavy kvalifikací podporující propojení počátečního a dalšího vzdělávání (NSK)* byly do konce roku 2007 - mimo jiné - zpracovány kvalifikační i hodnoticí standardy pro 110 úplných kvalifikací a 340 dílčích kvalifikací. Ve schvalovacích procesech bylo 160 dílčích kvalifikací doporučeno sektorovými radami, 60 dílčích kvalifikací schváleno autorizujícími orgány a 57 dílčích kvalifikací schváleno MŠMT. Všechny schválené kvalifikační a hodnoticí standardy jsou zveřejněny ve fungujícím informačním systému NSK (www.narodni-kvalifikace.cz). Pro 40 schválených standardů již existují autorizované osoby ve smyslu zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání.

V projektu *Uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení v sítích škol poskytujících vzdělávací služby pro dospělé (UNIV)* byl do konce roku 2007 pilotně otestován proces uznávání výsledků učení (vycházející z hodnotících standardů v NSK) ve více než stovce případů dílčích kvalifikací spojených se sedmi obory vzdělání, např. číšník, pekař, kadeřník.

V závěru roku 2007 získali první uchazeči platné certifikáty potvrzující úspěšné vykonání zkoušky podle schváleného hodnoticího standardu dílčí kvalifikace. Národní soustava kvalifikací se tak začala uplatňovat v reálném životě.